

Eski günlerde saç ve yüz tuvaleti

Kâhkül kesenler - Bombevari kabartılmış saçlar - Boyalı saçlar - Kaşların boyanması - Sürme nasıl sürülürdü - Gelin suyu ve kat kat pudra - Sahte ben - Tüy alma usulü

Yazan: Sermed Muhtar Alus

Bugün gençlerle orta yaşlı bayanların, hattâ hayli yaşını başını almış, torunlara kadışındaki tuvaletler içinde, gerek evdindeki tuvaletleri birbirinden farklı değil.

Bundan 40 yıl evvel, otuz yaşını aşkınıara süse püse fazla düşkün ve civan mızacılar müstesna orta yaşlı damgası kondurur, kıhkılları ihtiyarlarla ayırd edilemezdi.

Şimdi, başlar kua fûre yaptırılıyor; saçlar kumrala, sa-

riya, akajüye, plâtime boyatılıyor. Ke-nar mahallelerin tazeleri, köşe bucak-taki perügârlara 100, 150 kuruş ver-dier mi, kafalarında altı aylık...

Vaktile baş tuvaletleri bambaşka idi. 50 sene evvel, saçlar alının ortasından kulakların hizasına kadar kâhkül tar-zında kesilirdi. Yani eski sinema yıldızı Kolin Mur'unki gibi. Arkada kalan kısım enseye topuz yapılı, kâhkülleri kimi düz bırakır, kimi maşa ile frize ederdi.

Sonra moda değişti; kâhkül kesmek-ten vazgeçildi. Alının üstündeki saçların arasına, sucuk şeklinde, yusuvar lak örülmüş incecik teller, yahud tîre çoraplar sokulup (bombe) vari kabartıldı; topuz enseden tepeye çıkarıldı... Ayak takımı, adına (Gogoruk) derler, (gogoruklu karılar) diye arkalarından eğlenirlerdi.

Saç boyanmağa gelince, başına kur düşünüş, devlet kulü derken çoğalıp her tarafını bürümüş hatunlar derhal boyaya müracaat ederler, onu koyarken odaya apansızın giriveren teklifsiz ahbablara, eğdi püktülere ilk sözleri de şu olurdu:

— Apak başla hristiyan karılarına mı döneyim?

Varlıklılar Beyoğlundaki Bonmarge-don, kırmızı mukavva kutu ile, çifte şişede, biri berrak ve kokusuz, öbürü bulanık ve leş kokulu, Paris metaî boyaya yanaşır; eski bir diş fırçasile önce kokusuzunu sürer, güneşte kurutup kokulusunu üstüne geçer; Ayvaz ağa konağın hamamını yakmış, hazır; akabin de de kurma başına giderlerdi.

Orta halliler, Mahmudpaşa yokuşundaki Yekçeşim Ermeninin (çyreklik boyasından) şaşmazlar; sokak hamamında eritip tarıncıktan ol nesneyi başlarına bulurlardı. Yoksul takım ise ma-

daki, Küçük Virjinin karanlık ağzında kırmızı boya yok.

Odemlerde yüzü beyazlatmağa, pembeletmeğe, tere yumuşatmağa, gefaflandırmaya mahsus tefarik çoktu:

Gliserinli mayiler; (Gelin suyu) denilen beyaz, pembe Avrupa düzgünleri; Krem Simon; tükürükle halledilmiş ci-valı düzgün (sürenlerin dişlerini harap edip küfeğiye döndürdü).

Mayilerin şıngısı, kullanılmadan önce iyice çalkamır, küçük

hülle aktarından 20 paralık rastık alır, çatlak tabakta ezer, pamukla sürüp tahtaboşta güneşlenir, gusülhanede yıkayıp çıkardı.

Tirid, kanburu çıkık, bel bükük, yarın öbürün cennetlik kadınların oyalı yazma yemenileri altında kına eksik değil.

Odevirde kaşları yokma, inceltme, kreyon mireyon kullanma ne gezer. yüz yıkanmış, havlu ile kurulurken kaşın bir kılı kopacak olsa tassa edillirdi.

Dadıhak çatık kaşlara el dokunduramaz; atkılı kaşlar serçe parmağının ucunu yalayıp yalayıp, usulca yukarı yukarı kaldırılır, sülük gibi kapkarallıların sahibesine gıpta edillirdi.

Tüyütüz fukarası olanlar, kalem biçimindeki kozmatige ve yine rastige dayanıp kazan kulpuna çevirirler; şayed püskürme benleri varsa üstlerine, değilse, yanakların göze yakın taraflarına, dudakların yanlarına, çenenin sağına soluna yalancı benler kondururlardı. At benini bazıları ibrişimle boğar, bazıları üstündeki kullara el sürmeyip kıvrım kıvrım bırakırdı.

Şimdiki gibi kırpıklere açıklı, koyulu kreyon, rimel, sürme; göz kapaklarını mavî gölgelerle hareleme modası o vakitler nerede?

Serge parmağın yarısı kadar, kırmızı deriden tulunlara bir diş hilâli banılıp, kuyruklu kuyruklu sürmeler çekilirdi.

Çekilirken de gayet dikkat şart. El, aceleye gelip, aşağıya yukarıya azıcık kayıverse, silileyim derken sürme yayılıverdi, göz evleri de kömürlük penceresine döndü gitti.

Duğaklara ruj mu? Onu da bilen kim? Boyalı, alıkkı tiyatro kantocularında; Peruz'un ufak, Şamramın koskocaman, Mınyon Virjininin mor du-

süngerle yüze, boyuna, enseye, göğüse, kollara sürülürdü. Beş dakika geçince üstüne bir kat pudra; üç, beş dakika sonra ikinci katı. Bihassa, yeşil kutudaki (Lis) markalı kullanıla gelirse de bunu ucuzluğundan ötrü Alman malı (Kalodema) bastırılmıştı.

Varadışı icabı bazı kadınların, hekim esmerimsilerin, (ayva tüyü, mayva tüyü) deyip dururlarken, dudaklarının üstünde, şakak atlarında, çenelerinde tüy bereketlenir.

Yine diller, harekete başlardı:

— Ermeni duduları gibi bıyak, sakal mı salvereceğim?

Derhal, limonu şekerle kaynatıp ağda yaparlar; çürütüp avuç içi kadar parçalarını surata yapıştırırlar, canın yanmasına hiç bakmadan tene yapıştırılır, var kuvvetle çekilir, yüz pirüpak olup parlı parlıdır.

Şunu da unutmayı. Uzaktan bile görenlerin hemen yapıştırması hazır:

— Yüzünü ağda ile yolmuş!

O zamanlar, semermemek, yağlanmamak, elâleme maskara olmamak için, zamanedeki gibi perhiz tutana, rejim yapan milyonda bir bile yoktu.

Tombulluk, etli canlılık büyük bir nimetti. O natura herkese nasip ve müyesser değil, halâvetine de can kurbandı. Şişman bir hanım gökde çıkarılırdı:

— Aman saçından vereyim de tüstüleyin tombalisayı. Maşallah, maşallah döküp döküp taşıyor her tarafı lop lop et; vücudu bingil bingil, teleme peynirleri gibi.

(Bir dirhem et, bin dirhem ayn örter) fehvasına yürekten iman edenler, biraz etlenmeğe, canlanmağa can atanlar mı ararsın? Yazın kınakına hülâsa

(Devamı 6 ncı sayfada)

Geçmiş zaman olur ki:

Eski günlerde saç ve yüz tuvaleti

(Baş tarafı 5 inci sayfada)

sı, kışın balıkyacağı içen içene; fakat içlerinde toplanıp gelişemiyenler, zayıflıktan ve kuradalıktan halâs olamıyanlar yine mevcud.

Böyle için için kaygu çeken takım arasında sıskalığını örtbas etmeğe yeltenenler çoktu.

Armud sapı gibi boynu, oklava gibi köprücük kemikleri görünmemek için yakası çeneye kadar kapalı bluz giyerler; değnek kollarını göstermemek için uzun kollu fistanı sırttan çıkarmazlar; göğüsleri kabarık dursun diye içine bohça mohça tıkarlar, kaba etleri davlumbazlaştırmak meramile eteğin altına (turmür) denilen küçük bir yastık bağlarıdır.

Gelgelelim, ipincecik bel gıptalara sezaydı. Hele iki elin seresi birbirine değdi mi padişah İkbali Çerkesçariyelere eş olan o tazeye ne mutlú.

Bu sadadda nahif ve çelimsiz düşüşe konar; balık etliler korsanın kordonlarını gerip gerip cendereye girmiş gibi soluk alamaz, hoşurlar ise üzüntüden kıvranarak bir mum alıp derdine yanardı.

Tırnaklara manikür mü? Ne münasebet? Bembeyazlığı matlúp. Bir iki milmetre uzamışlarına lahzada takaza:

— Raya kadınlarını mı taklide kalkıştın. Onların tırnak büyütmesinin sebebi, kocalarıyla kavga ederken suratlarına atılıp tırmalamak. Hakları da yok değil; erkeklerinin hepsi çapkının dikâlâsı. Dostlar, postlar, mantenitalar.

Uzunca bir tırnak gözlerine ilişse o anda:

— Öh öh, midem altüst oldu, şimdi gasyan edeceğim!. diye odadan kaçanlar olurdu.

Pedikürün adı çok sonralar ortaya çıktı. Tanıdıklardan yakın vakitlere kadar sağ olan ihtiyar bir hatun derdi ki:

— Ayak parmaklarımı alamodaya mı uydurmak? Rahmetli âyâlim mezarından kalksa, (aman helâlcğim sen de herkese uy. Kazık kadar herifi istemem velâkin bir matmazele yaptırmana rızam var) dese, ayağımı uzatırım. Karı yaklaşıp yaklaşmaz, suratına bir tekme, ağzını burnuna karıştırırım o kerkenezin...

Sermed Muhtar ALUS

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

